

БЪДЕЩЕТО НА ПАРИТЕ. БИТКОЙН КАТО РАЗПЛАЩАТЕЛНО СРЕДСТВО, СЪХРАНИТЕЛ НА СТОЙНОСТ И ГЛОБАЛЕН РЕЗЕРВЕН АКТИВ. БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯ.

1. ИСТОРИЯ НА ПАРИТЕ

През хилядолетната човешка история различни неща са играли ролята на пари - от сол, камъни, добитък, мъниста до благородни метали като мед, сребро и злато, и накрая до сегашните фиатни правителствени пари контролирани от централните банки. Всеки от нас борави с пари, прави ключови житейски решения заради тях, но замисляли ли сме се всъщност какви са свойствата и качествата, които трябва да притежават парите, а именно:

- **средство за размяна**, което позволява специализация в конкретна област;
- **средство за съхранение на стойност** за създаване на ориентация към бъдещето и насърчаване на индивидите да насочват ресурси към инвестиране вместо към потребление;
- **разчетна единица**, позволяваща изчисляването на печалби и загуби;

С развитието на технологиите и разширяване географията на търговията, човечеството преминава от една форма на пари към друга, но основна причина за това е загуба на едно или повече от свойствата на парите изброени малко по-нагоре. Камъните раи са вършили работа на пари за хората от остров Яп до 19-и век, но те били твърде големи и трудно преносими, за да могат да се ползват по-глобално. Стъклените мъниста агри са били използвани за пари през 16-и век, но когато европейски изследователи и търговци посещавали Западна Африка, забелязали високата стойност, която местните придавали на мънистата, и започнали да ги внасят от Европа в мащабни количества. Бавно и сигурно, европейците успели да купят сериозни количества от безценните ресурси на Африка срещу мъниста, които били придобили у дома за много малко разходи. Европейското навлизане в Африка постепенно превърнало мънистата от твърди пари в лесни пари, разрушило продаваемостта им и подкопало покупателната им сила в ръцете на африканците, които ги притежавали. Довело до мизерия, като прехвърлило богатството им в ръцете на европейците, които можели да произвеждат мъниста безпроблемно и евтино.

С нарастването и усъвършенстването на техническия капацитет на хората да произвеждат стоки, се разширява и употребата на ценни метали. Поради плътността и сравнително високата им стойност, транспортирането им е несравнимо по-лесно, отколкото на добитъка и солта. Благодарение на физическите им качества, както и на сравнителното им изобилие в земните недра, някои метали са по-ценни от други. Тъй като се срещат често и са податливи на окисление, било възможно желязото и медта да бъдат добивани в нарастващи количества, с което губят стойност. Стигаме и до златото, което

запазва монетарната си роля, благодарение на две уникални физически характеристики, които го отличават от другите суровини. Първо, химически е толкова стабилно, че на практика е неунищожимо. Второ, не може да се синтезира от други материали (независимо от търсенията на алхимиците) и може да се добива само от нерафинирана руда, която се среща много рядко на нашата планета. За изкопаването на ново злато са нужни много труд, енергия и време, което го прави форма на твърди пари.

Към 1900г. около 50 държави са приели официално златния стандарт, включително всички индустриализирани страни. С други думи книжките валути на всяка държава са били покрити или отговарят на определено количество злато (златен стандарт). Различните валути са били просто различни по тегло обеми физическо злато и размяната между валутата на една страна с валутата на друга е въпрос на преминаване от една мерна единица в друга. Повечето валути приключват със златния стандарт около началото на Първата световна война. След края на Втората световна война пък се дава началото на т.нар Бретънудска монетарна система. САЩ събират съюзниците си победители в Бретън Удс, Ню Хемпшир, където се взема решение щатският долар да бъде световна резервна валута, а другите валути да се обменят за него по фиксиран курс. Само щатският долар ще може да се обменя срещу злато при фиксиран курс – 35\$ за унция злато. През 1971г. президентът на САЩ Никсън обявява, че откача долара от златото и така до наши дни над 50 години вече правителствените пари по цял свят не са покрити с нищо, което води до безкраен дълг, безкрайна инфлация, обезценяване на валутите, несигурност, кризи и фалити (фиатен стандарт).

В дигитална ера нещото, което има потенциал да реши проблемите на монетарната система е именно Биткойн. Неслучайно за мнозина, то представлява дигиталното злато. В следващите глави ще разберете защо.

2. БИТКОЙН - ХАРАКТЕРИСТИКИ И СВОЙСТВА. БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯ

2.1 Какво е Биткойн?

Биткойн е децентрализирана дигитална валута, създадена през 2008г. от анонимна личност или група от хора, под псевдонима Сатоши Накамото. Същността на Биткойн е, че той позволява обмен на стойност между участници в мрежата без необходимостта от централна институция (като банка) за верифициране и осъществяване на транзакции. Това го прави първата напълно децентрализирана платежна система в света.

Основата на Биткойн е блокчейн технологията – децентрализирана и публична база данни (разпределен регистър, нещо като огромна счетоводна книга), в която се съхраняват всички транзакции, направени в мрежата. Всеки запис в този регистър е "блок", а последователността от тези блокове образува "верига" – блокчейн.

Транзакциите в мрежата се валидират чрез механизъм, наречен Proof of Work (PoW), който изисква специализиран хардуер, наричан "миньори", да решава сложни математически задачи. Миньорите, които успешно валидират блок, получават като награда новоизкопани биткойни, което е стимул за поддържане на мрежата. Процесът на добив е енергоемък, което добавя и важен елемент – енергията като ресурс за сигурността на мрежата.

Терминът миньори и изкопаване е взимстван от начина за добив на злато, използвайки аналогията за добиване на трудни пари с усилия. Така както за изкопаването на злато е необходима енергия и труд, за изкопаването на Биткойн е необходима енергия под формата на изчислителна мощност.

За да участва в мрежата, всеки потребител използва криптографски ключове - публичен и частен. Публичният ключ е като адрес, на който могат да бъдат получавани биткойни, а частният ключ е уникалната парола за достъп до тези биткойни. Сигурността на средствата в Биткойн зависи от това дали частният ключ е запазен и защитен.

2.2 Характеристики на Биткойн

- **Ограничено предлагане:** Общото количество биткойни, което някога ще съществува, е лимитирано до 21 милиона. Това фиксирано количество гарантира, че Биткойн няма да бъде подложен на инфлация поради свръхпредлагане, за разлика от фиатните валути.

- **Делимост:** Всеки биткойн може да бъде разделен на 100 милиона "сатошита" (най-малката единица на Биткойн). Това означава, че дори малки части от биткойн могат да се използват за транзакции, като 0.01 биткойн представлява 1 милион сатошита.

- **Мрежова сигурност и децентрализация:** Миньорите и потребителите поддържат сигурността на мрежата. Всеки участник в мрежата може да валидира транзакции и да съхранява копие на блокчейна, което прави мрежата изключително устойчива на манипулации. За да бъде променен блок от блокчейна, трябва да се променят всички последващи блокове, което изисква огромна изчислителна мощност. Електрическата енергия нужна да захрани подобна атака е колкото консумацията на голяма развита държава.

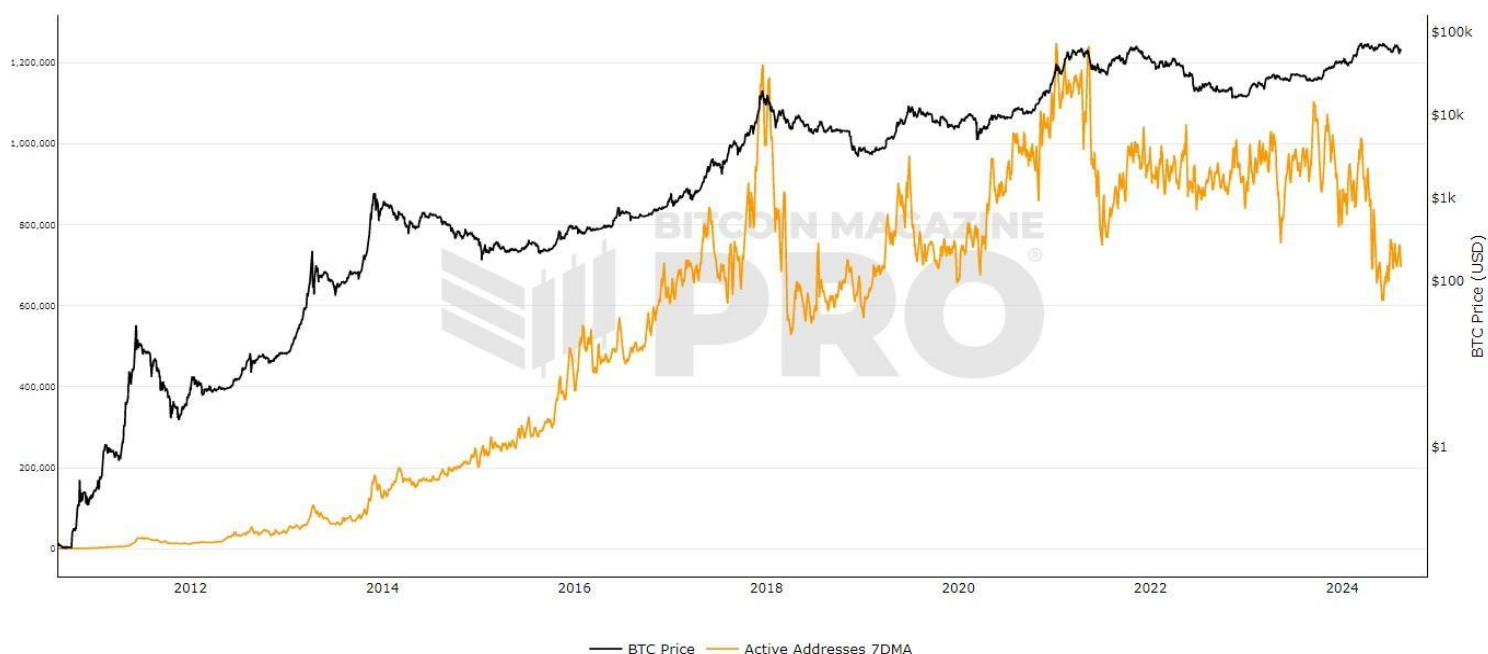
- **Халвинг:** Биткойн има механизъм за намаляване на скоростта на емисията на нови биткойни през определени периоди, наречен "халвинг". Наградата за изкопан блок се намалява наполовина на всеки 210 000 блока (приблизително на всеки 4 години). Този механизъм осигурява дефлационен характер на валутата. В първият цикъл от 2008 до 2012 наградата е била 50 биткойна, от 2012 до 2016 - 25 биткойна, от 2016 до 2020 - 12,5 биткойна, от 2020 до 2024 - 6,25 биткойна, а сега сме в цикъла от 2024 до 2028 с 3,125 биткойна за изкопан блок. От тук идват и крипто циклите на всеки 4 години, които управляват целия крипто пазар.

- **Псевдоанонимност:** Всяка транзакция е публична и може да бъде видяна от всеки в мрежата, но самоличността на участниците не е свързана директно с техните адреси. Това прави Биткойн псевдоанонимен – докато трансферите между адреси са видими, не е лесно да се проследи кой е собственикът на даден адрес.
- **Неизменност:** След като една транзакция бъде записана и валидирана в блокчейна, тя не може да бъде променена или изтрита. Това гарантира, че всички записи в мрежата са прозрачни и неизменни, което прави системата надеждна и устойчива на измами.

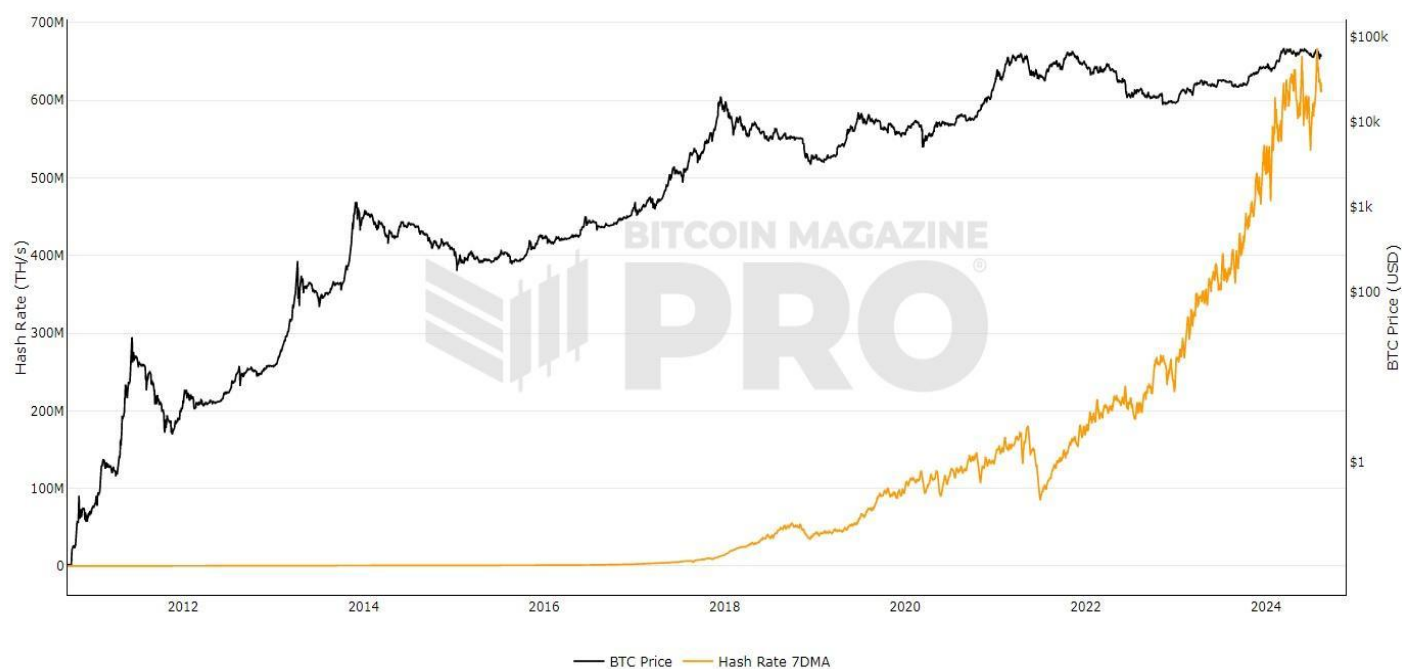
Фигура 1. Цената на биткойн в щатски долари към 19.09.2024г..

Едно от нещата, които са най-интересни за хората в Биткойн е цената му. Както се вижда от фигура 1 към 19.09.2024 г. тя е около 62 хиляди щатски долара. По-интересното обаче, е процентът ръст на Биткойн за цялата му история. Почти 99 милиона процента. Това го прави активът с най-голяма възвръщаемост за последното десетилетие, а защо не и за 21 век.

Фигура 2. Брой активни адреси в Биткойн

На фигура 2 виждаме броя активни адреси на Биткойн блокчейна. Това показва колко хора участват в мрежата, а от графиката ясно се вижда, че те растат пропорционално с цената на криптовалутата. Като един човек може да има повече от 1 Биткойн адрес.

Фигура 3. Хешрейт

Хешрейтът е общата изчислителна мощност, както и сигурността на мрежата. Колкото е по-голям толкова повече машини се конкурират за наградата, получавана при валидиране на транзакциите. Този показател е още по-важен от цената на Биткойн, защото показва, че мрежата функционира и дава сигурност за валидиране на множество транзакции.

Rank	Name	Market Cap	Price	Today	Price (30 days)	Country
1	 Gold GOLD	\$16.797 T	\$2,501	-0.26%		
2	 Apple AAPL	\$3.364 T	\$221.27	1.72%		USA
3	 Microsoft MSFT	\$3.077 T	\$414.01	1.77%		USA
4	 NVIDIA NVDA	\$2.856 T	\$116.14	6.53%		USA
5	 Alphabet (Google) GOOG	\$2.030 T	\$165.93	1.21%		USA
6	 Saudi Aramco 2222.SR	\$1.818 T	\$7.52	0.89%		S. Arabia
7	 Amazon AMZN	\$1.786 T	\$170.23	2.06%		USA
8	 Silver SILVER	\$1.568 T	\$27.86	0.28%		
9	 Meta Platforms (Facebook) META	\$1.337 T	\$528.54	2.44%		USA
10	 Bitcoin BTC	\$1.200 T	\$60,795	2.67%		

Фигура 4. Класация на активите според пазарната им капитализация

Към Септември 2024г. Биткойн е в топ 10 на класацията на активите по пазарна капитализация с 1,2 трилиона долара (фиг. 4). Тя се изчислява чрез умножаване на текущата цена на 1 биткойн по броя на изкопаните до момента монети - 19,7 милиона от 21 милиона общо.

3. БЪДЕЩЕТО НА ПАРИТЕ – ДИГИТАЛНИ ПЛАЩАНИЯ: БИТКОЙН ИЛИ CBDC?

Светът се движи към бъдеще без физически пари. С развитието на технологиите и увеличаващата се дигитализация на финансовите системи, е все сигурно, че кешът ще изчезне и ще бъде заменен от електронни разплащателни системи. Два основни кандидата за доминиране в този нов свят на дигитални пари са **Биткойн** и дигитални валути на централните банки (CBDC - Central Bank Digital Currency). Те обаче се различават значително по своите характеристики и потенциални последиствия за обществото.

3.1 Какво е CBDC?

CBDC е дигитална версия на фиатните пари, издавана и контролирана от централна банка. За разлика от Биткойн, който е децентрализиран, CBDC се управлява централизирано, което означава, че правителства и централни банки ще имат пълен контрол над паричната система, транзакциите и дори поведението на потребителите.

3.2 Разлики между Биткойн и CBDC

- **Децентрализация vs Централизация:** Биткойн е напълно децентрализиран и не зависи от никоя централна институция. Мрежата му се управлява от участниците (миньори и нодове) и не може да бъде манипулирана от една организация. CBDC, от друга страна, ще бъде централизирана и изцяло под контрола на правителствата, които ще могат да следят, ограничават или дори замразяват транзакции на индивидуално ниво.

- **Анонимност vs Проследимост:** Биткойн предлага псевдоанонимност (в Светкавичната мрежа е напълно анонимно), където транзакциите са видими, но самоличността на участниците е защитена. CBDC ще бъдат напълно проследими, като всяка транзакция може да бъде наблюдавана от централните власти. Това означава, че правителствата ще имат възможност да следят и контролират всичките финансови дейности на гражданите. Важно е да отбележим, че сега плащайки с карта, фирмите като Visa или Mastercard, виждат къде и колко пари сте похарчили, но не и какви артикули сте закупили. Идеята на CBDC е закупените стоки да се **следят** и при евентуално закупуване на "неправилните" стоки, наблюдаващите власти да спират транзакциите. Кой стоки са категоризирани като "неправилни" ще бъде решавано за конкретните ситуации от тях.

- **Ограничено предлагане vs Неограничено предлагане:** Биткойн има фиксирано предлагане от 21 милиона монети, което го прави дефлационен актив. CBDC, подобно на фиатните валути, ще могат да бъдат издавани без лимит, което ги прави податливи на инфлация и девалвация.

- **Сигурност vs Контрол:** Биткойн използва криптографски технологии и децентрализирана мрежа, която гарантира сигурност и устойчивост на цензура. CBDC ще бъдат под пълен контрол на централната власт, което може да доведе до политическа манипулация и ограничаване на финансовата свобода.

3.3 Защо е важно да изберем Биткойн?

Изборът между Биткойн и CBDC ще бъде решаващ за бъдещето на личната финансова свобода. Биткойн предлага независимост, прозрачност и сигурност чрез децентрализирания си характер. С него хората могат да запазят контрола върху своите финанси и да избягват рисковете, свързани с централизираните системи на CBDC, които могат да доведат до масово следене и контрол.

В бъдеще, когато кешът изчезне, Биткойн може да се окаже най-добрата алтернатива за тези, които ценят финансовата си свобода, анонимност и независимостта от държавните контролни механизми.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Биткойн е дигитално злато, защото е лимитиран до абсолютен краен брой, защото не може да бъде произведен от нищото, а трябва да бъде вкарана енергия, защото става все по-труден за добиване по аналогия на физическото злато. Биткойн е прозрачен и честен. Има ясно установени правила важащи за всички. Аз, ти, Сатоши, Путин и Байдън имаме напълно равен контрол върху мрежата.

Биткойн няма нужда от доверяване на трети страни. Биткойн е суверенна собственост на всеки, който го притежава. Само срещу 12 или 24 думи можеш да достъпиш богатството си и да пътуваш с него навсякъде.

Биткойн е неконфискуем. Биткойн е глобален и децентрализиран. Всеки човек на планетата с интернет и електричество може да го притежава, праща и съхранява.

Биткойн е деполитизиран. Не се интересува кой е на власт, вместо това тепърва политици, институции и цели държави ще се интересуват от него. Ел Салвадор вече го направи като през септември 2021г. стана първата държава узаконила Биткойн като легално разплащателно средство и създаде държавен резерв в Биткойн. Това значително подобри икономическото и състояние, доведе редица инвеститори в страната и постави държавата в центъра на Биткойн адопцията и Биткойн развитието. Въпрос на време е и великите сили като САЩ, Русия, Китай и ЕС да последват примера.

Биткойн е средство за разплащане, съхранител на стойност, глобален актив и разчетна единица. Биткойн притежава всички качества на парите. Биткойн не е пирамида или средство за спекулация, макар и все още да е смятан за такъв. Биткойн е само с 15 годишна история и заради това е волатилен. Все още много хора не го притежават и не го разбират дори. Биткойн е най-добре представящия се актив в последните години. Всички стоки и услуги поевтиняват измервани в него. Биткойн е дефлационен. В дигитална ера силата на дефлацията не може да бъде спряна. Преди 20 години не сме си и представяли, че ще имаме интернет, телефон и камера в джоба ни, събрани в едно устройство достъпно за всички. Новите технологии водят по по-евтино производство на всичко, но като крайни потребители ние не виждаме подобно нещо заради печатането на пари и създаваната инфлация.

Биткойн може да сложи край на безкрайното печатане на пари, безкрайният дълг, безкрайното обезценяване на фиатните правителствени валути, икономическата система водеща до кризи, несигурност, конфликти и войни. От нас зависи дали искаме това да се случи.

Биткойн има потенциала да промени света и на много места вече го прави. Това е само началото!